

RAAD VAN STATE, AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

VIIe KAMER

A R R E S T

**nr. 230.410 van 5 maart 2015
in de zaak A. 160.640/VII-33.639.**

In zake : Pieter DE DONDER
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Koen Geelen
kantoor houdend te 3500 Hasselt
Gouverneur Roppesingel 131
bij wie woonplaats wordt gekozen

tegen :

het VLAAMSE GEWEST, vertegenwoordigd door
de Vlaamse regering
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaat Jan Bergé
kantoor houdend te 3000 Leuven
Naamsestraat 165
bij wie woonplaats wordt gekozen

Tussenkomen partij :
de NV BRUSSELS INTERNATIONAL AIRPORT COMPANY
(B.I.A.C.), thans de NV BRUSSELS AIRPORT COMPANY
bijgestaan en vertegenwoordigd door
advocaten Donatienne Ryckbost en Emmanuel Ryckbost
kantoor houdend te 8400 Oostende
E. Beernaertstraat 80
bij wie woonplaats wordt gekozen

I. Voorwerp van het beroep

1. Het beroep, ingesteld op 7 maart 2005, strekt tot de nietigverklaring van het besluit van de Vlaamse minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur van 30 december 2004 waarbij de bestuurlijke beroepen ingesteld tegen de beslissing van de deputatie van de provincie Vlaams-Brabant van 8 juli 2004, houdende het verlenen van een milieuvergunning

aan de NV B.I.A.C. (thans de NV Brussels Airport Company) om de luchthaven Brussel-Nationaal, gelegen te Zaventem, Steenokkerzeel, Machelen en Kortenberg, verder te exploiteren en te veranderen, gedeeltelijk gegrond worden verklaard, de beroepen beslissing deels wordt gewijzigd en deels wordt bevestigd en de milieuvergunning wordt verleend.

II. Verloop van de rechtspleging

2. Bij arrest nr. 151.199 van 10 november 2005 is de vordering tot schorsing van de tenuitvoerlegging van de bestreden beslissing verworpen.

Bij arrest nr. 195.230 van 14 juli 2009 wordt deze zaak gevoegd met andere, zijn de debatten heropend, wordt aan het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna : Hof van Justitie) een aantal prejudiciële vragen gesteld en wordt het door de auditeur-generaal aangewezen lid van het auditoraat gelast met het verder onderzoek van de zaak.

Bij arrest C-275/09 van 17 maart 2011 heeft het Hof van Justitie geantwoord op de prejudiciële vragen.

Bij arrest nr. 222.678 van 28 februari 2013 wordt het zevende middel in deze zaak ongegrond bevonden, wordt de eerdere samenvoeging opgeheven, zijn de debatten heropend en wordt het door de auditeur-generaal aangewezen lid van het auditoraat gelast het onderzoek van de zaak voort te zetten.

De NV Brussels Airport Company heeft een verzoek tot gedinghervatting ingediend.

Eerste auditeur Peter Provoost heeft een aanvullend verslag opgesteld.

De verwerende partij en de tussenkomende partij hebben een verzoek tot voortzetting van het geding en een laatste memorie ingediend.

De partijen zijn opgeroepen voor de terechtzitting, die heeft plaatsgevonden op 27 februari 2014.

Staatsraad Peter Sourbron heeft verslag uitgebracht.

Advocaat Wouter Moonen, die loco advocaat Koen Geelen verschijnt voor verzoeker, advocaat Jan Bergé, die verschijnt voor de verwerende partij, en advocaat Donatienne Ryckbost, die verschijnt voor de tussenkomende partij, zijn gehoord.

Eerste auditeur Peter Provoost heeft een andersluidend advies gegeven.

Er is toepassing gemaakt van de bepalingen op het gebruik der talen, vervat in titel VI, hoofdstuk II, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

III. Feiten

3. De feitelijke context van het geding werd reeds samengevat in het tussenarrest nr. 195.230 van 14 juli 2009.

IV. Onderzoek van de middelen

4. Wegens hun onderlinge samenhang worden het vierde en het achtste middel samen beoordeeld. Hetzelfde geldt voor het vijfde en het zesde middel.

A. Eerste middel

Standpunt van de partijen

5. In een eerste middel voert verzoeker de schending aan van artikel 5 van het besluit van de Vlaamse regering van 6 februari 1991 houdende vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de milieuvergunning (hierna : Vlarem I), alsook machtsoverschrijding.

Hij zet uiteen dat de tussenkomende partij enkel een milieuvergunning heeft aangevraagd voor de exploitatie van een vliegveld, bestaande uit drie start- en landingsbanen, terwijl in het bestreden besluit ook nog drie andere als hinderlijk ingedeelde inrichtingen of activiteiten worden vergund waarvan geen sprake is in de milieuvergunningsaanvraag, met name de lozing van afvalwaters, de verwerking van afvalstoffen en een proefdraaiplaats voor vliegtuigmotoren. Verzoeker merkt, wat betreft de proefdraaiplaats voor vliegtuigmotoren, op dat dienaangaande zelfs bijzondere vergunningsvoorwaarden worden opgelegd en dat voor het vergunnen van een dergelijke inrichting de opmaak van een milieueffectenrapport (hierna : MER) vereist is.

6. De verwerende partij antwoordt dat de tussenkomende partij een milieuvergunning heeft aangevraagd voor het "verder uitbaten en veranderen van de start- en landingsbanen van het vliegveld", dat met het bestreden besluit uiteindelijk zelfs minder wordt vergund dan aangevraagd daar de vergunning voor de verandering van het vliegveld wordt geweigerd en dat zij noch expliciet, noch impliciet andere inrichtingen heeft vergund. Wat de lozing van afvalwater betreft, wijst zij erop dat in het bestreden besluit uitdrukkelijk wordt gesteld dat hieromtrent geen aanvraag werd ingediend, dat enkel de feitelijke toestand en de actuele vergunningstoestand wordt beschreven en dat wordt besloten dat het risico op verontreiniging van de oppervlaktewaters tot een aanvaardbaar niveau wordt beperkt. Ook wat de verwerking van afvalstoffen betreft, wijst zij erop dat in het bestreden besluit wordt vermeld dat de aanvraag geen enkele "afvalactiviteit"

omvat, dat slechts de feitelijke toestand wordt beschreven en wordt verwezen naar de lopende vergunning. Met betrekking tot het proefdraaien van vliegtuigmotoren stelt de verwerende partij dat de desbetreffende beschrijvende passages in het bestreden besluit in de beoordeling van het grondlawaaikaderen en dat dienaangaande geen vergunning wordt afgeleverd, doch een bijzondere vergunningsvoorwaarde wordt opgelegd die verband houdt met de aanleg van de geluidswallen en die grotendeels overeenstemt met de bestaande feitelijke toestand.

7. De tussenkomen de partij zet uiteen dat enkel een vergunning werd verleend voor de exploitatie van een vliegveld met drie start- en landingsbanen, dat de omstandigheid dat in de motivering van het bestreden besluit melding wordt gemaakt van enkele met die exploitatie samenhangende activiteiten niet impliceert dat ook die activiteiten werden vergund, dat immers van het lozen van afvalwater en het verwerken van afvalstoffen geen sprake is in het beschikkend gedeelte van het bestreden besluit, dat met betrekking tot de proefdraaiplaats het bestreden besluit slechts een wijziging doorvoert van een reeds vroeger opgelegde bijzondere vergunningsvoorwaarde en dat desbetreffend geen milieuvergunning wordt verleend. De tussenkomen de partij vervolgt dat niet zij, maar de militaire luchthaven de exploitant is van de constructie om motoren te testen en dat de verplaatsing ervan naar haar terreinen daaraan niets zal veranderen. Zij merkt voorts op dat de MER-plicht niet geldt voor de loutere realisatie van een milieuvergunningsvoorwaarde omtrent de proefdraaiplaats. Daarenboven benadrukt zij dat de proefdraaiplaats geen vergunningsplichtige "testbank" is in de zin van rubriek 31.2 van de indelingslijst van Vlarem I. Ten slotte wijst zij erop dat de proefdraaiplaats geen MER-plichtige "inrichting voor de bouw en herstelling van luchtvaartuigen" of "proefstand voor motoren, turbines of reactoren" betreft in de zin van artikel 3 van het besluit van de Vlaamse regering van 23 maart 1989 houdende organisatie van de milieu-effectbeoordeling van bepaalde categorieën van hinderlijke inrichtingen.

8. Verzoeker dupliceert in zijn memorie van wederantwoord dat blijkens het gevoerde verweer de niet aangevraagde hinderlijke installaties wel degelijk aanwezig zijn en dat ondanks het besef van de onvolledigheid van de aanvraag, de verwerende partij toch vergunning heeft verleend voor de rubrieken die zijn vermeld in de onvolledige aanvraag. Hij merkt op dat de tussenkomenende partij evenmin betwist dat de aangevraagde exploitatie mede de lozing van afvalwater en de verwerking van afvalstoffen behelst en dat wordt verduidelijkt op welke vergunning deze hinderlijke activiteiten steunen. Voorts meent verzoeker dat een plaats waar motoren proefdraaien wel degelijk een "testbank voor motoren" is in de zin van rubriek 31.2 van de indelingslijst van Vlarem I. Ook acht hij het ongeloofwaardig dat de tussenkomenende partij niet de exploitant zou zijn van de proefdraaiplaats, nu haar in het bestreden besluit daaromtrent voorwaarden worden opgelegd, die er bovendien precies toe strekken de militaire proefdraaiplaats naar de niet-militaire (centrale) proefdraaiplaats over te brengen.

9. In haar laatste memorie deelt de tussenkomenende partij mee dat het afvalwater van de luchthaven Brussel-Nationaal gezuiverd wordt in drie waterzuiveringsstations, met name één van de tussenkomenende partij zelf, geëxploiteerd door Trevi, waarvoor de basisvergunning werd afgeleverd op 3 april 2008, één van Aquafin en één van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Wat het hemelwater betreft, stelt zij dat het opvangwater van de ontijzeling van vliegtuigen tijdens de winter naar haar eigen vergund waterzuiveringsstation wordt afgevoerd en dat voor het overige geen milieuvergunning vereist is voor het afvoeren van hemelwater. Voorts zet de tussenkomenende partij uiteen dat het testen van motoren die voor onderhoud en herstelling zijn verwijderd van een vliegtuig dat toebehoort aan een burgerlijke luchtvaartmaatschappij, in gebouw 212 gebeurt door Snecma, die hiervoor over de nodige opeenvolgende milieuvergunningen van 17 juni 1999 en 9 september 2010 beschikt, dat het testen van motoren die voor onderhoud en herstelling zijn verwijderd van een vliegtuig dat toebehoort aan de Luchtmacht, door deze laatste zelf gebeurt en dat het testen van motoren die niet van de vliegtuigen zijn verwijderd steeds op de centrale proefdraaiplaats plaatsvindt,

ongeacht of die vliegtuigen toebehoren aan een burgerlijke luchtvaartmaatschappij of aan de Luchtmacht.

Beoordeling

10. Met het bestreden besluit wordt vergunning verleend voor het verder exploiteren van een vliegveld met drie start- en landingsbanen. In het beschikkend gedeelte van de vergunning wordt geen melding gemaakt van een inrichting voor de verwerking van afvalstoffen, de lozing van afvalwaters en een testbank voor motoren met inwendige verbranding.

Met de verwijzing naar de overweging in het bestreden besluit dat "voor de luchthavenactiviteiten verscheidene bronnen van afval kunnen geïdentificeerd worden", toont verzoeker niet aan dat de verwerende partij een milieuvergunning heeft verleend voor een inrichting of activiteit die afzonderlijk vergunningsplichtig is onder rubriek 2 van de indelingslijst bij Vlarem I.

Bij besluit van 3 april 2008 heeft de deputatie van de provincie Vlaams-Brabant aan de tussenkomende partij een milieuvergunning verleend voor een installatie voor de zuivering van het afvalwater afkomstig van het centrale luchthavengedeelte (onder andere de terminal), de sanitaire installaties van de vliegtuigen en de ontijzeling van de vliegtuigen. In zoverre verzoeker beweert dat de lozing van afvalwater reeds met het bestreden besluit zou zijn vergund, ontbeert het middel de vereiste feitelijke grondslag.

De vergunde testbank voor vliegtuigmotoren wordt geëxploiteerd door de NV Snecma Services Brussels en dus niet door de tussenkomende partij. Voorts gaat verzoeker er ten onrechte van uit dat de "centrale proefdraaiplaats" een ingedeelde inrichting betreft. Die proefdraaiplaats blijkt immers gesitueerd te zijn op de kruising van de taxibanen F3-Y-W1-W2. Aldus valt die activiteit onder de vergunning voor de exploitatie van een vliegveld.

Het eerste middel is ongegrond.

B. Tweede middel

Standpunt van de partijen

11. In een tweede middel roept verzoeker de schending in van richtlijn 2002/49/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 juni 2002 inzake de evaluatie en de beheersing van omgevingslawaai (hierna : richtlijn 2002/49/EG).

Hij zet uiteen dat in het bestreden besluit, in toepassing van artikel 5.57.1.2 van het besluit van de Vlaamse regering van 1 juni 1995 houdende algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne (hierna : Vlarem II), de nachtperiode wordt bepaald van 23.00 uur tot 05.59 uur en dus zeven uur bedraagt, terwijl bijlage 1 van voormelde richtlijn een nachtperiode van acht uur voorschrijft.

12. De verwerende partij en tussenkomende partij repliceren dat richtlijn 2002/49/EG geen directe werking heeft in de Belgische rechtsorde en dat aldus in het bestreden besluit terecht toepassing wordt gemaakt van artikel 5.57.1.2 van Vlarem II. De tussenkomende partij wijst er ook op dat voormeld artikel inmiddels werd gewijzigd.

Beoordeling

13. Verzoeker heeft niet langer belang bij zijn kritiek dat de verwerende partij ten onrechte is uitgegaan van een nachtperiode van slechts zeven in plaats van acht uren. Bij besluit van de Vlaamse regering van 22 juli 2005 inzake de evaluatie en de beheersing van het omgevingslawaai en tot wijziging van het besluit van de Vlaamse regering van 1 juni 1995 houdende de algemene en sectorale bepalingen inzake milieuhygiëne, werd artikel 5.57.1.2 van Vlarem II vervangen en geldt voor de berekening van de geluidscontouren voortaan een

nachtperiode van 23 uur tot 7 uur. Op grond van artikel 3.2.1.2, § 3, van Vlarem II is deze nieuwe regeling onmiddellijk van toepassing en komt ze van rechtswege in de plaats van de minder strenge voorwaarden uit de bestreden vergunning.

Het tweede middel is niet ontvankelijk.

C. Derde middel

14. In zijn memorie van wederantwoord doet verzoeker uitdrukkelijk afstand van het derde middel.

D. Vierde en achtste middel

Standpunt van de partijen

15. In een vierde middel voert verzoeker de schending aan van de artikelen 22 en 23 van de Grondwet, van artikel 8 van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (hierna : EVRM), van artikel 3 van de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen (hierna : motiveringswet) en van het materieel motiveringsbeginsel.

Verzoeker zet uiteen dat door het bestreden besluit, waarmee een inrichting wordt vergund die ernstige geluidshinder veroorzaakt voor de omwonenden, zijn gewaarborgde fundamentele rechten worden geschonden. Hij wijst er in dat verband op dat het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (hierna : EHRM) in zijn arrest nr. 16798/90 van 9 december 1994 heeft geoordeeld dat "zware schade aan het leefmilieu het welzijn van de mens zodanig kan aantasten en deze het genot van zijn woning kan ontnemen dat zijn recht op privé- en gezinsleven in het gedrang komt, dit zélf wanneer de gezondheid van de betrokkenen niet in het gevaar komt", dat de Raad van State in zijn arrest nr. 126.669 van 19 december 2003 heeft geoordeeld "dat een beslissing inzake

dag- en nachtvluchten effecten heeft op het recht op gezondheid en een gezond leefmilieu, beschermd door art. 23 GW en art. 8.1 EVRM" en dat het hof van beroep te Brussel in een arrest van 10 juni 2003 heeft geoordeeld "dat de afwezigheid en minstens beperking van blootstelling aan overmatige geluidshinder een gezondheidsrecht zoals bedoeld in art. 23 3de lid 2° GW lijkt en (...) dat de vrijwaring tegen die overmatige blootstelling ook besloten lijkt in het door art. 8.1 EVRM erkende fundamentele recht op eerbiediging van het privé-leven, van het gezinsleven en van de woning". Hij stelt er zich van bewust te zijn dat de fundamentele rechten, gewaarborgd in de artikelen 22 en 23 van de Grondwet en in artikel 8 van het EVRM, kunnen worden beperkt, bijvoorbeeld in het belang van het economisch welzijn van het land, doch merkt op dat in het bestreden besluit elke motivering dienaangaande ontbreekt. Daarenboven zou hij geen weet hebben van enige studie of deskundigenonderzoek waarin een afweging wordt gemaakt tussen de economische belangen van de luchthaven enerzijds en het recht op gezondheid van de omwonenden anderzijds en waarin wordt onderzocht "of een dergelijke inbreuk niet buitensporig is".

16. De verwerende partij antwoordt dat de fundamentele rechten vervat in de artikelen 22 en 23 van de Grondwet en in artikel 8 van het EVRM niet absoluut zijn en aan beperkingen kunnen worden onderworpen, onder meer in het belang van het economisch welzijn van het land. Zij stelt dat het bestreden besluit in zijn geheel een verantwoording vormt van dergelijke beperking, nu hierin een afweging wordt gemaakt tussen het economisch belang van de verdere uitbating van de luchthaven enerzijds en de effecten hiervan op de gezondheid van de omwonenden en op het milieu anderzijds.

17. De tussenkomende partij merkt vooreerst op dat in het verzoekschrift weliswaar enkele rechterlijke uitspraken worden opgesomd, maar dat niet concreet wordt toegelicht op welke wijze de aangevoerde rechtsnormen door het bestreden besluit zouden worden geschonden. Nu verzoeker geen blijk geeft van een "persoonlijk, rechtstreeks, stellig en geoorloofd belang", acht de tussenkomende partij het middel onontvankelijk.

Ten gronde stelt zij dat artikel 23, derde lid, 4°, van de Grondwet bij gebrek aan rechtstreekse werking niet dienstig voor de rechter kan worden ingeroepen. Zij zet uiteen dat het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu een standstillverplichting impliceert, doch geenszins kan worden opgevat als een algemeen rechtsbeginsel "in dubio pro natura", omdat zulks het milieubelang boven de andere grondwettelijk beschermde belangen zou plaatsen. Het verbod om afbreuk te doen aan het bestaand niveau van milieubescherming is volgens de tussenkomenende partij niet absoluut en dient binnen het kader van een evenredigheidstoetsing steeds te worden afgewogen tegen andere waarden in de samenleving. Vervolgens merkt zij op dat het EVRM geen bepaling bevat die het recht op een gezond leefmilieu impliceert. Bij de concrete beoordeling of een bepaalde vorm van milieuhinder een inbreuk vormt op het recht op eerbiediging van het privéleven en van de woning vervat in artikel 8 van het EVRM, moet volgens de tussenkomenende partij worden nagegaan of er een juist evenwicht werd gehanteerd tussen de bescherming van deze rechten enerzijds en "de economische belangen die de milieuvervuilende activiteit voor de nationale Staten meebrengt" anderzijds. Voorts geeft de tussenkomenende partij een overzicht van de opgelegde hinderbeperkende maatregelen, waaruit volgens haar blijkt dat de "standstill" is gewaarborgd. Zij wijst erop dat de in de bestreden milieuvergunning opgelegde maatregelen die als "exploitatiebeperkingen" kunnen worden beschouwd in de zin van richtlijn 2002/30/EG van het Europees Parlement en de Raad van 26 maart 2002 betreffende de vaststelling van regels en procedures met betrekking tot de invoering van geluidgerelateerde exploitatiebeperkingen op luchthavens in de Gemeenschap (hierna : richtlijn 2002/30/EG), reeds bestaande exploitatiebeperkingen zijn, waarop de regels en procedures van die richtlijn niet van toepassing zijn. Eventuele nieuwe maatregelen die als dergelijke "exploitatiebeperkingen" kunnen worden beschouwd, kunnen volgens haar enkel worden ingevoerd volgens de regels en procedures van voormelde richtlijn en moeten passen binnen de door die richtlijn voorgeschreven "evenwichtige aanpak".

18. In een achtste middel roept verzoeker de schending in van de artikelen 22 en 23 van de Grondwet, van artikel 8 van het EVRM, van artikel 3 van de motiveringswet, van het materieel en formeel motiveringsbeginsel en van de zorgvuldigheidsplicht.

Hij stelt vooreerst dat het bestreden besluit onvoldoende garanties biedt dat het "grondlawaai" tot een aanvaardbaar niveau zal worden beperkt. Hij wijst er in dat verband op dat weliswaar vergunningsvoorwaarden worden opgelegd omtrent het proefdraaien, doch dat geen normen worden opgelegd inzake het maximaal toegelaten geluidsniveau. Daarnaast stelt hij dat evenmin voor het "daglawaai" normen worden opgelegd inzake het maximaal toegelaten geluidsniveau. Desbetreffend zouden enkel studies worden opgelegd. Ten slotte meent verzoeker dat het bestreden besluit evenmin voldoende garanties biedt dat het "nachtlawaai" tot een aanvaardbaar niveau zal worden beperkt. Hij wijst erop dat de ter zake opgelegde geluidsquota de exploitant in ruime mate de vrijheid geven om deze normen zelf in te vullen en onder meer toelaten om geluidspiekbelastingen bij de geluidsbronnen te behouden. Verzoeker merkt op dat door het niet voorzien in geluidsnormen per beweging, deze uitermate hinderlijke piekbelastingen mogelijk blijven.

19. De verwerende partij antwoordt als volgt :

"Verzoekende partijen zijn verkeerd wanneer zij de analyse van de maatregelen tegen de geluidshinder beperken tot de bestreden beslissing.

De bestrijding van de geluidshinder moet in een ruimer kader worden bekeken.

Zo werden op federaal niveau een aantal maatregelen getroffen, zoals aangehaald in de bestreden beslissing (...).

De federale regering heeft een spreidingsplan opgesteld. Tevens wordt er, mede door uitbater BIAC, gewerkt aan het opstellen van een isolatieprogramma.

Ook op Vlaams niveau gelden er bijzondere bepalingen, onder meer vastgesteld in VLAREM II (bevestigd art. 4 §1 besluit van de bestendige deputatie, (...)).

(...) Ook in de bestreden beslissing worden voorwaarden en normen opgelegd om de geluidshinder te beperken.

Artikel 1 van de bijzondere voorwaarden legt de verplichting op de

geluidscontouren mede te delen.

Wat betreft het grondlawaai, wordt de hinder beperkt door het proefdraaien enkel toe te laten op de centrale proefdraaiplaats (...).

Aangaande het daglawaai moet door BIAC een studie uitgevoerd laten worden om de geluidsgrenzen te kunnen bepalen. Dit houdt in dat binnen afzienbare termijn geluidsnormen kunnen worden opgelegd.

Voor het nachtlawaai worden wel degelijk normen bepaald in art. 3, II van de bijzondere voorwaarden. Zo wordt 'de maximale geluidshoeveelheid per beweging van een civiel subsonisch straalvliegtuig gedurende de nacht vastgesteld op 12'. Anders dan verzoekende partijen beweren wordt er dus wel degelijk een maximumnorm per beweging opgelegd.

De GMVC heeft in haar advies de impact van het lawaai op de omgeving uitvoerig geanalyseerd (...).

(...) Verwerende partij merkt nogmaals op dat de geciteerde grondrechten niet absoluut zijn. Zij verwijst naar haar uiteenzetting hierover onder de weerlegging van het vierde middel".

20. De tussenkommende partij zet uiteen dat de gewesten weliswaar krachtens artikel 6, § 1, II, 1°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen bevoegd zijn inzake de bescherming van het leefmilieu, waaronder de strijd tegen geluidshinder, maar, gelet op het beginsel van de federale loyaliteit of het evenredigheidsbeginsel, zij de uitoefening van de bevoegdheid van de federale overheid inzake de luchthaven Brussel-Nationaal niet onmogelijk mogen maken. Zij wijst in dat verband op het principeakkoord van 16 juli 2002 tussen de federale regering, de Vlaamse regering en de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest over een coherent geluidsbeleid voor de nacht voor de luchthaven van Zaventem, waarin wordt aanvaard dat de emissievoorschriften inzake geluid federaal worden geregeld en de betrokken regeringen zich ertoe verbinden om, waar nodig, de regelgeving aan te passen teneinde onder meer eventuele tegenstrijdigheden te ondervangen. Aldus, zo stelt de tussenkommende partij, bepaalt de federale overheid autonoom de keuzes inzake beheer en bestrijding van geluidsoverlast verbonden aan de exploitatie van de luchthaven Brussel-Nationaal en komt het derhalve niet aan de milieuvergunningverlenende overheid toe om ter zake geluidsquota of beperkingen van het aantal nachtbewegingen op te leggen. De tussenkommende partij geeft vervolgens een overzicht van de reeds door de federale overheid ter zake genomen maatregelen.

Wat de geluidshinder door het proefdraaien betreft, wijst de tussenkomende partij erop dat de bevoegdheid voor het opleggen van geluidsemissienormen aan de federale overheid toekomt en dat op basis van het principe van de federale loyaliteit en het evenredigheidsbeginsel werd aanvaard dat door de gewesten geen emissievoorschriften zouden worden opgelegd, doch alleen immissiegrenswaarden. Zij acht het dan ook logisch dat in het bestreden besluit geen geluidsnormen voor het proefdraaien worden opgelegd. Vervolgens zet zij uiteen, zoals ook zou blijken uit het bestreden besluit, dat de geluidshinder door het proefdraaien beperkt is en vooral afkomstig is van de militaire activiteiten, dat de in de te hernieuwen vergunning opgelegde voorwaarde omtrent het aanleggen van geluidswallen in hoofdzaak bedoeld was voor het militaire proefdraaien, dat het vervolledigen van die geluidswallen overbodig is geworden nu het militaire proefdraaien is verplaatst naar de centrale civiele proefdraaiplaats en dat als gevolg daarvan de geluidshinder door het proefdraaien voldoende wordt beperkt.

Ook wat de geluidshinder overdag betreft, acht de tussenkomende partij het logisch dat ter zake geen normen worden opgelegd in het bestreden besluit, aangezien dit tot de bevoegdheid van de federale overheid behoort. Zij verwijst naar een aantal reglementaire besluiten ter zake van de federale overheid, herhaalt dat bijkomende maatregelen die als exploitatiebeperkingen in de zin van richtlijn 2002/30/EG kunnen worden beschouwd enkel kunnen worden opgelegd volgens de regels en procedures van die richtlijn en acht het dan ook logisch dat ter zake enkel studies worden opgelegd in het bestreden besluit.

Met betrekking tot het nachtlawaai betoogt de tussenkomende partij dat in het bestreden besluit wel degelijk een maximaal toegelaten geluidshoeveelheid per beweging gedurende de nacht wordt opgelegd, wat echter een loutere herneming is van hetgeen door de bevoegde federale overheid werd opgelegd in het ministerieel besluit van 3 mei 2004 betreffende het beheer van de lawaaihinder op de luchthaven Brussel-Nationaal. De tussenkomende partij

vervolgt dat de in het bestreden besluit opgelegde "standstill" wat betreft het totale aantal nachtelijke bewegingen en het aantal vertrekkende nachtelijke vluchten, een exploitatiebeperking is in de zin van richtlijn 2002/30/EG, die enkel kan worden opgelegd indien de door die richtlijn voorgeschreven regels en procedures worden nageleefd. Zij stelt dat die exploitatiebeperking te dezen echter in de vergunning is opgelegd, zonder acht te slaan op de bedoelde evaluatieregels van de richtlijn en dat bovendien de bevoegdheid om dergelijke maatregelen op te leggen, overeenkomstig het koninklijk besluit van 25 september 2003 tot vaststelling van regels en procedures met betrekking tot de invoering van exploitatiebeperkingen op de luchthaven Brussel-Nationaal, toekomt aan de federale overheid en niet aan de gewesten. Voorts wijst zij erop dat in het bestreden besluit een studie wordt opgelegd over de haalbaarheid van bijkomende geluidsbeperkingen, die vervolgens zullen moeten worden geëvalueerd volgens de voorschriften van voormelde richtlijn. Zij verwijst ten slotte naar haar argumentatie omtrent het vierde middel.

21. In haar laatste memorie laat de tussenkomende partij nog gelden dat de verwerende partij op zorgvuldige wijze het bestreden besluit heeft voorbereid, vermits zij alle adviezen, waarin deskundigen de mogelijke hinderlijke effecten van de luchthavenactiviteiten hebben onderzocht, in overweging heeft genomen, alsook een recent onderzoek naar de invloed van de geluidsbelasting van nachtvluchten op slaapverstoring en op de gezondheid van de mens. De tussenkomende partij merkt op dat het bestreden besluit de loutere hernieuwing betreft van een bestaande milieuvergunning, zodat te dezen geen MER-plicht bestaat en dat dit besluit bovendien uitgaat van een "standstill" en verschillende studies oplegt inzake de verdere beperking van de geluidshinder. Voorts wijst de tussenkomende partij erop dat het subadvies van de afdeling Preventieve en Sociale Gezondheidszorg van 22 oktober 2004 waarin de opmaak van een MER wordt aanbevolen, met unanimitéit werd weerlegd door de Gewestelijke Milieuvergunningscommissie, waarvan voormelde afdeling overigens deel uitmaakt. De desbetreffende argumentatie van de adviescommissie is overgenomen in het bestreden besluit. Vervolgens zet de tussenkomende partij

uiteen dat het opleggen van geluidsbeperkende maatregelen een discretionaire bevoegdheid betreft van de vergunningverlenende overheid, dat uit studies blijkt dat de "WHO normen" ruimschoots worden nageleefd, dat, zoals vermeld in het bestreden besluit, het opleggen van immissiegrenswaarden in een algemeen geluidsimmissiebesluit dient te gebeuren eerder dan in een milieuvergunning en dergelijke geluidsimmissienormering een exploitatiebeperking is in de zin van richtlijn 2002/30/EG, zodat voorafgaand aan het opleggen ervan de evaluatieregels van die richtlijn moeten worden nageleefd, dat het bestreden besluit geen versoepeling inhoudt van de exploitatievoorwaarden opgelegd in de vorige milieuvergunning en dat de bevoegde overheden inmiddels nieuwe hinderbeperkende maatregelen hebben genomen. De tussenkommende partij besluit dat het niet aan de vergunningverlenende overheid toekomt om in functie van de beperking van de grondrechten een concrete afweging te maken tussen private belangen en bepaalde economische belangen, zoals bijvoorbeeld het concrete economische belang van nachtvluchten.

22. De verwerende partij wijst in haar laatste memorie op het arrest van de grote kamer van het EHRM van 8 juli 2003 in de zaak "Hatton", waarin het Hof de beoordelingsmarge van de nationale overheid inzake de problematiek van de nachtvluchten op de luchthaven van Heathrow zeer ruim acht, aanvaardt dat de door de overheid genomen beslissing in een aangelegenheid waarin dergelijke zwaarwichtige belangen spelen en één en ander moeilijker kwantificeerbaar is, niet noodzakelijk de minst nadelige dient te zijn voor de grondrechten van de burgers en dat die grondrechten mogen worden beperkt, op voorwaarde dat de maatregel niet kennelijk onredelijk is en er voldoende procedurele waarborgen zijn genomen ter bescherming van de burger en oordeelt dat in genoemde zaak het recht op privé-leven uit artikel 8 van het EVRM niet werd geschonden, aangezien voorafgaand aan de in die zaak bestreden beslissing voldoende wetenschappelijk onderzoek was gevoerd en de burgers voldoende in de gelegenheid waren gesteld om hun bezwaren te uiten.

De verwerende partij stelt dat zij te dezen de bezwaren en adviezen in haar belangenafweging heeft betrokken en dat uit het bestreden besluit blijkt dat zij de nodige zorgvuldigheid in acht heeft genomen bij het beoordelen van het belang van de exploitatie voor het economisch welzijn van het land enerzijds en de mogelijke effecten van de exploitatie voor de omwonenden en het milieu anderzijds. Zij meent dat het niet spoort met de vereisten van de formele- en materiële motiveringsplicht om van haar een concrete evaluatie te eisen van het economisch belang van de nationale luchthaven, dat de toevoeging van bijkomende economische gegevens of studies niet bijdraagt tot het afdoende karakter van de motivering of de verbetering van de rechten van verdediging en dat bepaalde economische realiteiten als door de burger gekend mogen worden beschouwd.

Beoordeling

23. De wijze waarop de overtreden rechtsregels en beginselen door de bestreden beslissing worden geschonden, wordt in de uiteenzetting van het vierde middel voldoende duidelijk omschreven. Het feit dat verzoeker in zijn uiteenzetting zou nalaten om met concrete elementen de schending van de aangehaalde grondrechten aan te tonen, raakt de grond van de zaak en niet de ontvankelijkheid van het middel.

Het vierde middel is ontvankelijk.

24. Artikel 23 van de Grondwet heeft geen directe werking. Luidens deze grondwetsbepaling moet het recht op de bescherming van een gezond leefmilieu immers worden gewaarborgd door de wet of het decreet. Aangezien de wettigheid van een individueel milieuvergunningsbesluit niet rechtstreeks getoetst kan worden aan de geschonden geachte bepaling, kan dit middelonderdeel niet leiden tot de nietigverklaring van de bestreden beslissing.

25. Artikel 8.1 van het EVRM luidt als volgt :

"Eenieder heeft recht op eerbiediging van zijn privé leven, zijn gezinsleven, zijn huis en zijn briefwisseling".

Artikel 8.2 van het EVRM bepaalt :

"Geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan met betrekking tot de uitoefening van dit recht dan voor zover bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving nodig is in het belang van 's lands veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen".

Artikel 22 van de Grondwet luidt :

"Ieder heeft recht op eerbiediging van zijn privé-leven en zijn gezinsleven, behoudens in de gevallen en onder de voorwaarden door de wet bepaald.

De wet, het decreet of de in artikel 134 bedoelde regel waarborgen de bescherming van dat recht".

Wanneer geluid een rechtstreekse en ernstige impact heeft op een persoon, zoals dat bij buitensporig geluid afkomstig van vliegtuigen het geval is, kan worden aangenomen dat artikel 8 van het EVRM in het geding is, in zoverre dat artikel het recht op eerbiediging van het privé- en het gezinsleven waarborgt.

26. Bij de beoordeling van een milieuvergunningsaanvraag heeft de vergunningverlenende overheid in wezen tot taak om, rekening houdend met alle concrete gegevens van de zaak en de erbij betrokken uiteenlopende belangen, de hinder en de risico's voor de mens en het leefmilieu te onderzoeken en, rekening houdend met de precieze bevindingen van dat onderzoek, de passende eindconclusies te trekken. De motiveringsplicht reikt niet zover dat de beslissing over de milieuvergunningsaanvraag algemene beschouwingen moet bevatten waarin de belangen van de omwonenden en het economisch welzijn van het land tegen elkaar worden afgewogen.

Uit de bestreden beslissing blijkt dat de verwerende partij de geluidshinder, veroorzaakt door de activiteiten op de grond (het zogenaamde grondlawaai) alsook door het opstijgen en landen van vliegtuigen, bij haar beoordeling heeft betrokken. Ook heeft zij specifiek aandacht gehad voor de mogelijke gezondheidsrisico's ten gevolge van de slaapverstoring die veroorzaakt wordt door de geluidshinder afkomstig van nachtvluchten. Aan de bestreden milieuvergunning zijn ten slotte bijzondere voorwaarden verbonden die erop gericht zijn de geluidshinder te beperken, al dan niet na uitvoering van een bijkomende studie door een erkend geluidsdeskundige. Derhalve wordt vastgesteld dat de verwerende partij via het opleggen van verscheidene bijzondere voorwaarden heeft gezocht naar een billijk evenwicht tussen de belangen van de exploitant aan de ene kant en deze van de omwonenden aan de andere kant. Het komt niet aan de Raad van State toe zich ter zake in de plaats van de vergunningverlenende overheid te stellen, temeer omdat verzoeker door in het vierde middel enkel te poneren dat de met het bestreden besluit vergunde inrichting "een inrichting (is) die dagelijks een groot aantal vliegtuigbewegingen met de daaraan gekoppelde geluids- en milieuhinder toelaat", niet aantoont dat de verwerende partij haar beoordelingsbevoegdheid op een onredelijke wijze heeft uitgeoefend.

27. Verzoeker maakt bijgevolg niet aannemelijk, laat staan toont aan, dat de bestreden milieuvergunning een willekeurige inmenging meebrengt in zijn privé- en gezinsleven.

28. In zoverre verzoeker in het achtste middel het ontbreken van geluidsnormen voor het proefdraaien overdag laakt, blijkt uit de bestreden beslissing dat de exploitant met betrekking tot het gebruik van de centrale proefdraaiplaats verscheidene studies heeft laten uitvoeren door een erkend geluidsdeskundige en dat uit deze studies ondermeer blijkt dat "het geluid van de motorentests van de civiele toestellen op de centrale proefdraaiplaats regelmatig overstemd wordt door andere geluiden afkomstig van de luchthaven". Verzoeker

legt geen concrete gegevens voor waaruit blijkt dat de verwerende partij onredelijk heeft gehandeld door, mede in het licht van de aangehaalde studies, geen normen te voorzien voor het proefdraaien tijdens de dagperiode. Ook met betrekking tot het ontbreken van geluidsnormen voor het zogenaamde "daglawaaï", wordt vastgesteld dat verzoeker volledig nalaat aan te tonen dat de verwerende partij een manifeste beoordelingsfout heeft gemaakt door geen gebruik te maken van de decretale mogelijkheid om bijzondere exploitatievoorwaarden op te leggen. Wat betreft de beheersing van de geluidsoverlast door de nachtvluchten voorziet de bestreden milieuvergunning in geluidsquota voor het gedeelte van de nacht van 23 uur tot 6 uur, zowel voor het geheel aan vliegtuigbewegingen gedurende een bepaald seizoen alsook per vliegtuigbeweging. Bovendien wordt het aantal nachtbewegingen beperkt tot maximum 25.000 per jaar. Ten slotte heeft de verwerende partij als bijzondere vergunningsvoorwaarde opgelegd dat een haalbaarheidsstudie moet worden uitgevoerd omtrent de verdere afbouw van de maximale geluidshoeveelheid per beweging gedurende de nacht en van de maximale geluidshoeveelheden per seizoen. Verzoeker acht deze bijzondere voorwaarden weliswaar ontreikend, maar uit zijn betoog kan niet worden besloten dat de verwerende partij manifest heeft verzaakt aan haar fundamentele opdracht om met de wettelijk ter beschikking staande middelen de geluidshinder van de vergunde exploitatie tijdens de nacht te beperken.

Het vierde en het achtste middel zijn ongegrond.

E. Vijfde en zesde middel

Standpunt van de partijen

29. In een vijfde middel wordt de schending aangevoerd van artikel 36ter, §§ 3 en 4, van het decreet van 21 oktober 1997 betreffende het natuurbehoud en het natuurlijk milieu (hierna : natuurbehouddecreet).

Verzoeker zet uiteen dat overeenkomstig voormeld artikel 36ter, § 3, een vergunningsplichtige activiteit die een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, op initiatief van de aanvrager dient te worden onderworpen aan een passende beoordeling wat betreft de betekenisvolle effecten voor de speciale beschermingszone, terwijl te dezen de tussenkommende partij geen dergelijke beoordeling bij de milieuvergunningsaanvraag heeft gevoegd.

Hij licht toe dat zich in de onmiddellijke nabijheid van de luchthaven Brussel-Nationaal twee habitatrictlijngebieden bevinden, op respectievelijk 700 meter en twee kilometer afstand. Hij meent dat het evident is dat de vergunde exploitatie een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van deze gebieden kan veroorzaken, zodat de tussenkommende partij een passende beoordeling in de zin van voormelde bepaling bij de aanvraag diende te voegen. Daarnaast wijst hij erop dat overeenkomstig voormeld artikel 36ter, § 4, de overheid die over een vergunningsaanvraag moet beslissen de vergunning slechts mag toestaan indien de uitvoering van de activiteit geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de betrokken speciale beschermingszone kan veroorzaken en zij er steeds zorg voor moet dragen dat door het opleggen van voorwaarden geen dergelijke aantasting kan ontstaan, terwijl te dezen de verwerende partij onvoldoende heeft onderzocht of de activiteit geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de omliggende habitatrictlijngebieden kan veroorzaken. Voorts zet verzoeker uiteen dat de verwerende partij het schrijven van professor Dr. Dirk Van Damme onterecht als een "passende beoordeling" heeft beschouwd omdat dit schrijven geen effectieve studie is omtrent de effecten van de luchthavenactiviteiten op de betrokken gebieden, maar het beperkt is tot de vaststelling van hun afbakening als habitatrictlijngebied. Daarenboven wijst verzoeker erop dat de afdeling Natuur het bestaan van significante negatieve effecten voor de habitatrictlijngebieden niet uitsluit. Hij beklemtoont dat de verwerende partij, door zich te baseren op een ontoereikende "passende beoordeling", onvoldoende heeft onderzocht of de

activiteit geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de omliggende habitatrictlijngebieden kan veroorzaken.

30. De verwerende partij werpt vooreerst op dat het middel onontvankelijk is, omdat verzoeker niet aantoonbaar welk persoonlijk belang hij zou hebben "bij de aantasting van de natuurlijke kenmerken van de omliggende habitatrictlijnen (lees : habitatrictlijngebieden)".

In ondergeschikte orde meent zij dat te dezen geen passende beoordeling in de zin van artikel 36ter, § 3, van het natuurbeschermingsdecreet nodig was, aangezien de betrokken vergunningsaanvraag enkel betrekking heeft op de grondactiviteiten van de luchthaven, die geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kunnen veroorzaken. Voorts stelt de verwerende partij dat, nu de Vlaamse regering nog geen nadere regels heeft vastgesteld in verband met de inhoud en de vorm van dergelijke "passende beoordeling", de brief van professor Dr. Dirk Van Damme, een erkend deskundige inzake fauna en flora, in dat verband volstaat ter beoordeling van de mogelijke betekenisvolle effecten van de vergunningsplichtige activiteit voor de diverse habitatrictlijngebieden in de omgeving van de luchthaven. De verwerende partij wijst erop dat artikel 36ter, §§ 3 en 4, van het natuurbeschermingsdecreet nergens bepaalt dat de passende beoordeling moet steunen op een daadwerkelijke en uitgebreide studie. Ten slotte merkt de verwerende partij op dat zij voldoende voorwaarden heeft opgelegd om een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszones te voorkomen, dat de Gewestelijke Milieuvergunningscommissie, rekening houdend met het schrijven van professor Dr. Dirk Van Damme, de risico's voor de externe veiligheid, de hinder en de effecten op het leefmilieu en op de natuur uitvoerig heeft geëvalueerd en dat overeenkomstig voormeld artikel 36ter, § 3, advies werd gevraagd aan de afdeling Natuur.

31. De tussenkomenende partij benadrukt van haar kant dat de betrokken vergunningsaanvraag enkel de grondactiviteiten van de luchthaven als

voorwerp heeft, die geen betekenisvolle aantasting kunnen veroorzaken van de natuurlijke kenmerken van de speciale beschermingszones, zodat te dezen geen passende beoordeling in de zin van artikel 36ter, § 3, van het natuurbehouddecreet vereist was. Desalniettemin werd een "passende beoordeling" opgesteld door professor Dr. Dirk Van Damme. Verzoeker zou niet toelichten waarom deze beoordeling ontoereikend is. Integendeel meent de tussenkomende partij dat bedoelde beoordeling voldoende ernstig is uitgevoerd, rekening houdend met het gegeven dat geen regeling bestaat nopens de inhoud en de vorm van de passende beoordeling, dat professor Dr. Dirk Van Damme een erkend deskundige is inzake fauna en flora en dat, zoals bevestigd in het advies van de afdeling Natuur van 1 oktober 2004, het in voorliggend geval niet evident is om het al dan niet bestaan van betekenisvolle negatieve effecten op empirische wijze aan te tonen, aangezien uitgebreide studies over het effect van geluidsverstoring door vliegtuigen op diergroepen andere dan vogels ontbreken. Ten slotte wijst de tussenkomende partij op de resultaten van de metingen uitgevoerd door de Vlaamse Milieumaatschappij, waarnaar wordt verwezen in de in eerste aanleg genomen beslissing van 8 juli 2004, waaruit blijkt dat de luchtkwaliteit in de omgeving van de luchthaven Brussel-Nationaal als zeer bevredigend kan worden beschouwd en dat de luchtkwaliteit vooral wordt beïnvloed door het wegverkeer eerder dan door het luchtverkeer.

32. Verzoeker dupliceert dat zijn belang bij het middel erin bestaat dat de verwerende partij onvoldoende de milieueffecten van de hinderlijke inrichting heeft beoordeeld en verzoeker als buurtbewoner van de betrokken habitatrichtlijngebieden over een voldoende belang beschikt om op te komen voor de bescherming ervan. Voorts betwist verzoeker dat de bestreden vergunning enkel betrekking zou hebben op de grondactiviteiten van de luchthaven, aangezien die vergunning een onontbeerlijke voorwaarde is voor de concentratie van de plaatselijke overvluchten en de grond- en vliegactiviteiten van een luchthaven onafsplitsbaar zijn. Ten slotte stelt verzoeker dat uit de verwijzing in het bestreden besluit naar de brief van professor Dr. Dirk Van Damme precies de noodzaak blijkt

om te kunnen refereren aan een passende beoordeling van de effecten van de luchthaven op de habitatrichtlijngebieden.

33. In een zesde middel roept verzoeker de schending in van artikel 11 van het decreet van 28 juni 1985 betreffende de milieuvergunning (hierna : milieuvergunningsdecreet) en van artikel 17, § 1, van Vlarem I.

Hij stelt dat de "passende beoordeling", meer bepaald het schrijven van professor Dr. Dirk Van Damme, niet ter inzage lag tijdens het openbaar onderzoek, terwijl die beoordeling nochtans een essentieel onderdeel uitmaakt van de milieuvergunningsaanvraag. Verzoeker zet uiteen dat voormeld schrijven dateert van 8 oktober 2004, vermoedelijk tot stand kwam naar aanleiding van het advies van de afdeling Natuur van 1 oktober 2004 en bezwaarlijk gewichtig kan zijn, nu het op een week tijd werd opgesteld.

34. De verwerende partij antwoordt dat noch artikel 5 van Vlarem I, noch artikel 36ter van het natuurbehouddecreet voorschrijft dat de passende beoordeling bij de milieuvergunningsaanvraag moet worden gevoegd.

35. De tussenkomenende partij herhaalt dat het voorwerp van de vergunningsaanvraag beperkt is tot de grondactiviteiten van de luchthaven, die geen betekenisvolle aantasting kunnen veroorzaken van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone, zodat geen passende beoordeling in de zin van artikel 36ter, § 3, van het natuurbehouddecreet bij de aanvraag moest worden gevoegd. Daarenboven merkt zij op dat artikel 36ter van het natuurbehouddecreet nergens voorschrijft dat die passende beoordeling bij de aanvankelijke vergunningsaanvraag moet worden gevoegd. De tussenkomenende partij wijst erop dat bedoelde passende beoordeling te dezen aan de aanvraag werd toegevoegd tijdens de administratieve beroepsprocedure en uitvoerig wordt beoordeeld in het bestreden besluit.

36. De verwerende partij benadrukt in haar laatste memorie dat geen passende beoordeling in de zin van artikel 36ter, § 3, van het natuurbehouddecreet vereist was, dat de in die bepaling gehanteerde bewoordingen "betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken" op het eerste zicht vaag zijn, dat blijkens artikel 2, 30°, van het natuurbehouddecreet hiermee wordt bedoeld "een aantasting die meetbare en aantoonbare gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone, in de mate er meetbare en aantoonbare gevolgen zijn voor de staat van instandhouding van de soort(en) of de habitat(s) waarvoor de betreffende speciale beschermingszone is aangewezen of voor de staat van instandhouding van de soort(en) vermeld in bijlage III van dit decreet voor zover voorkomend in de betreffende speciale beschermingszone", en dat verzoeker niet ingaat op de vraag welke habitatrichtlijngebieden relevant zijn voor de betrokken vergunningsaanvraag, welke soorten en/of habitats daarin specifiek zijn beschermd en welke meetbare en aantoonbare gevolgen de aanvraag precies zou veroorzaken voor de staat van instandhouding van die soorten en/of habitats.

Beoordeling

37. Het vereiste van een passende beoordeling in de zin van artikel 36ter, § 3, van het natuurbehouddecreet, kan van invloed zijn op de draagwijdte van de bestreden beslissing. Verzoeker kan derhalve op ontvankelijke wijze aanvoeren dat de vergunningsaanvraag die tot de bestreden beslissing heeft geleid, aan een passende beoordeling moest worden onderworpen.

Het middel is ontvankelijk.

38. Artikel 6, lid 3, van de richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (habitatrichtlijn) luidt als volgt :

"Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, wordt

een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied. Gelet op de conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het gebied en onder voorbehoud van het bepaalde in lid 4, geven de bevoegde nationale instanties slechts toestemming voor dat plan of project nadat zij de zekerheid hebben verkregen dat het de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal aantasten en nadat zij in voorkomend geval inspraakmogelijkheden hebben geboden".

39. Artikel 36ter, §§ 3 en 4, van het natuurbehouddecreet, in de versie die geldt voor de beoordeling van het middel, bepaalt onder meer :

"§3. Een vergunningsplichtige activiteit die, of een plan of programma dat, afzonderlijk of in combinatie met één of meerdere bestaande of voorgestelde activiteiten, plannen of programma's, een betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan veroorzaken, dient onderworpen te worden aan een passende beoordeling wat betreft de betekenisvolle effecten voor de speciale beschermingszone.

De verplichting tot het uitvoeren van een passende beoordeling geldt ook indien wegens het verstrijken van de lopende vergunning van de vergunningsplichtige activiteit een nieuwe vergunning moet worden aangevraagd.

De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het opstellen van de passende beoordeling.

Indien een vergunningsplichtige activiteit of een plan of programma onderworpen is aan de verplichting tot milieueffectrapportage overeenkomstig de wetgeving in uitvoering van de project-MERrichtlijn of de plan-MERrichtlijn, geschiedt de passende beoordeling in het kader van de milieueffectrapportage. De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen in verband met de herkenbaarheid van de passende beoordeling in het milieueffectrapport.

Indien een vergunningsplichtige activiteit of een plan of programma niet onderworpen is aan de verplichting tot milieueffectrapportage overeenkomstig de wetgeving in uitvoering van de project-MERrichtlijn of de plan-MERrichtlijn, vraagt de administratieve overheid steeds het advies van de administratie bevoegd voor het natuurbehoud.

De Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen in verband met de inhoud en de vorm van de passende beoordeling.

§4. De overheid die over een vergunningsaanvraag, een plan of programma moet beslissen, mag de vergunning slechts toestaan of het plan of programma slechts goedkeuren indien het plan of programma of de uitvoering van de activiteit geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van de betrokken speciale beschermingszone kan veroorzaken. De bevoegde overheid draagt er steeds zorg voor dat door het opleggen van voorwaarden er geen betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone kan ontstaan".

Onder een "betekenisvolle aantasting van de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone" moet volgens artikel 2, 30°, van hetzelfde decreet worden verstaan : "een aantasting die meetbare en aantoonbare gevolgen heeft voor de natuurlijke kenmerken van een speciale beschermingszone, in de mate er meetbare en aantoonbare gevolgen zijn voor de staat van instandhouding van de soort(en) of de habitat(s) waarvoor de betreffende speciale beschermingszone is aangewezen of voor de staat van instandhouding van de soort(en) vermeld in bijlage III van dit decreet voor zover voorkomend in de betreffende speciale beschermingszone".

40. In het bestreden besluit wordt gesteld dat "in de buurt" van de luchthaven twee habitatrictlijngebieden gelegen zijn, met name op een afstand van ongeveer 700 meter het "Valleigebied tussen Melsbroek, Kampenhout, Kortenberg en Veltem" en op een afstand van minstens 1,5 à 2 kilometer de "Valleien van de Dijle, Laan en IJse met aangrenzende bos- en moerasgebieden". Eén van de spaarbekkens van de luchthaven zou gelegen zijn in het deelgebied "Floordambos" van het eerstgenoemde habitatrictlijngebied.

Beide habitatrictlijngebieden werden als dusdanig aangeduid en afgebakend bij besluit van de Vlaamse regering van 24 mei 2002 tot vaststelling van de gebieden die in uitvoering van artikel 4, lid 1, van richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna aan de Europese Commissie zijn voorgesteld als speciale beschermingszones (Belgisch Staatsblad 17 augustus 2002). Artikel 1, 10° en 11°, van dit besluit van de Vlaamse regering bepaalt :

"Worden vastgesteld als gebieden die in uitvoering van artikel 4, lid 1, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna, door het Vlaamse Gewest aan de Europese Commissie zijn voorgesteld als speciale beschermingszones :

(...)

10° het op de bijlage 10 van dit besluit met de code BE2400010 (1-5) aangemerkte gebied, bekend onder de naam 'Valleigebied tussen Melsbroek, Kampenhout, Kortenberg en Veltem'; en gelegen in de gemeenten Herent, Kampenhout, Kortenberg, Machelen, Steenokkerzeel, Vilvoorde, Zemst.

Dit gebied werd aan de Europese Commissie voorgesteld met mededeling van volgende gegevens :

- a) omschrijving : Een complex van bos- (Floordambos, Hellebos, Snijselsbos, Silsombos, Kastanjebos, bos van Merode) en moerasgebieden langsheen de valleien van de Molenbeek en de Barebeek. Het gebied bezit met de kalkrijke moerassen van het Torfbroek/Ter Bronnen één van de botanisch meest waardevolle gebieden van Vlaanderen.
- b) oppervlakte : 1445 ha;
- c) voorgesteld voor volgende habitats met vermelding van hun Natura 2000-code, waarbij het teken ' * ' aangeeft dat het een prioritaire habitat of soort betreft in de zin van voormelde Richtlijn :

1) habitats:	
3140	Kalkhoudende oligo-mesotrofe wateren met benthische Characeëenvegetatie
4030	Droge heide (alle subtypen)
6230*	Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems
6410	Grasland met <i>Molinia</i> op kalkhoudende bodem en kleibodem (Eu-Molinion)
6510	Laaggelegen, schraal hooiland (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
7210	Kalkhoudende moerassen met <i>Cladium mariscus</i> en <i>Carex davalliana</i>
7230	Alkalisch laagveen
9120	Beukenbossen van het type met <i>Ilex</i> - en <i>Taxus</i> -soorten, rijk aan epifyten (<i>Ilici-Fagetum</i>)
9160	Eikenbossen van het type <i>Stellario-Carpinetum</i>
91EO*	Alluviale bossen met <i>Alnion glutinosa</i> en <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>);

11° het op de bijlage 11 van dit besluit met de code BE2400011 (1-19) aangemerkte gebied, bekend onder de naam 'Valleien van de Dijle, Laan en IJse met aangrenzende bos- en moerasgebieden'; en gelegen in de gemeenten Bertem, Bierbeek, Herent, Huldenberg, Kortenberg, Leuven, Oud-Heverlee, Overijse, Tervuren.

Dit gebied werd aan de Europese Commissie voorgesteld met mededeling van volgende gegevens :

- a) omschrijving : Een geheel van grote moeras- en bosgebieden (waaronder het Rodebos, het Margijsbos en het Bertembos). Met het boscomplex Meerdaalwoud-Heverleebos, omvat het gebied één van de grootste aaneengesloten loofbossen van Vlaanderen. De gebieden zijn gelegen in de valleien van de Dijle, de Laan en de IJse en op de aangrenzende (steile) valleihellingen en plateaus. Het slakje *Vertigo moulinsiana* komt op een aantal plaatsen voor. Grensoverschrijdend met het Waals Gewest.
- b) oppervlakte : 4068 ha;

- c) voorgesteld voor volgende habitats, amfibieën en invertebraten, telkens met vermelding van hun Natura 2000-code, waarbij het teken ' * ' aangeeft dat het een prioritaire habitat of soort betreft in de zin van voormelde Richtlijn :

1) habitats:	
3150	Van nature eutrofe meren met vegetatie van het type Magnopotamium of Hydrocharition
4030	Droge heide (alle subtypen)
6230*	Soortenrijke heischrale graslanden op arme bodems
6430	Voedselrijke ruigten
9120	Beukenbossen van het type met Ilex- en Taxus-soorten, rijk aan epifyten (Ilici-Fagetum)
9130	Beukenbossen van het type Asperulo-Fagetum
9160	Eikenbossen van het type stellario-Carpinetum
91EO*	Alluviale bossen met Alnion glutinosa en Fraxinus excelsior (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae);
2) amfibieën:	
1160	Triturus cristatus (Kamsalamander);
3) invertebraten:	
1016	Vertigo moulinsiana (Zeggekorfslak);

".

41. Uit voornoemd besluit van de Vlaamse regering van 24 mei 2002 blijkt dat in hoofdzaak de bescherming wordt beoogd van een aantal (aaneengesloten) bos- en moerasgebieden. Daarnaast strekt de laatstgenoemde speciale beschermingszone ook tot instandhouding van de Kamsalamander en het slakje *Vertigo moulinsiana* dat "op een aantal plaatsen" voorkomt.

Verzoeker brengt in de uiteenzetting van het middel geen concrete gegevens bij die aantonen of minstens aannemelijk maken dat er wel degelijk sprake is van een betekenisvolle aantasting van het betrokken habitatrichtlijngebied. De Raad van State ziet niet in hoe de geluidshinder die door de luchthavenactiviteiten wordt teweeggebracht - ongeacht de vraag of in dit verband kan worden volstaan met het onderzoek van de effecten van het zogenaamde grondlawaaï - van invloed kan zijn op de beschermde moeras- en bosgebieden. Wat betreft de instandhouding van de Kamsalamander en van de Zeggekorfslak, geldt de vaststelling dat op het ogenblik van de afbakening van de betrokken habitatrichtlijngebieden de betrokken luchthaven reeds lang in exploitatie was. Daaruit volgt dat de exploitatie van de luchthaven de

instandhouding van die diersoorten blijkbaar niet betekenisvol aantast. Indien zulks wel het geval zou zijn is de afbakening als habitatrichtlijngebied teneinde te voorzien in een bijzondere bescherming voor die diersoorten immers betekenisloos. Als de exploitatie van de luchthaven geen afbreuk doet aan de instandhouding van de twee diersoorten in kwestie mag redelijkerwijze worden aangenomen dat de hernieuwing van de milieuvergunning voor de luchthaven dat ook niet doet. Bovendien wordt in de brief van 8 oktober 2004 van professor Dr. Dirk Van Damme - erkend deskundige fauna en flora - gesteld dat de Kamsalamander en de Zeggekorfslak "niet behoren tot diergroepen die gevoelig zijn voor de geciteerde negatieve impacten" en dat "de behoudstoestand van de populaties van beide soorten respectievelijk als 'goed' en als 'zeer goed' wordt geëvalueerd".

42. Als redelijkerwijze niets erop wijst dat een passende beoordeling in de zin van het natuurbehouddecreet noodzakelijk is, kan niet worden verwacht dat de verwerende partij daarop uitvoerig ingaat in de motivering van de bestreden beslissing. Evenmin doet het ter zake dat de voornoemde "brief" van een erkend deskundige fauna en flora niet beschouwd kan worden als een passende beoordeling.

43. Doordat een passende beoordeling in voorliggend geval niet vereist was, kan niet besloten worden tot een schending van de rechtsregels die het openbaar onderzoek beheersen.

Het vijfde en het zesde middel zijn ongegrond.

BESLISSING

1. De Raad van State verwerpt het beroep.

2. Verzoeker wordt verwezen in de kosten van de vordering tot schorsing en van het beroep tot nietigverklaring, begroot op 350 euro.

De tussenkommende partij wordt verwezen in de kosten van de tussenkomst, begroot op 125 euro.

Dit arrest is uitgesproken te Brussel, in openbare terechtzitting van vijf maart tweeduizend vijftien, door de Raad van State, VIIe kamer, samengesteld uit:

Eric Brewaeys,	kamervoorzitter,
Bert Thys,	staatsraad,
Peter Sourbron,	staatsraad,
bijgestaan door	
Elisabeth Impens,	griffier.
De griffier	De voorzitter

Elisabeth Impens

Eric Brewaeys